

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ**

МАТЕРІАЛИ

**VII Міжнародної
науково-практичної Інтернет-конференції
«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ТА СТРАХУВАННЯ В
УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В
КРИЗОВІЙ ЕКОНОМІЦІ»
4-5 березня 2024 року**

Дніпро 2024

УДК 336.71

Організатор конференції:

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування факультету обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Конференція зареєстрована в Державній науковій установі «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (посвідчення № 436 від 24. 10. 2023 р.)

Програмний комітет конференції:

ПАВЛОВА Г. Є. – декан факультету обліку і фінансів, д-р екон. наук, професор;

ВАСІЛЬЄВА Л. М. – заступник декана факультету обліку і фінансів з наукової роботи, д-р наук з держ. упр., професор;

ХАЛАТУР С. М. – завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, д-р екон. наук, професор;

КАЧУЛА С. В. – професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, д-р екон. наук, професор;

ГРАБЧУК О. М. – професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, д-р екон. наук, професор

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямками:

1. Стратегічні перспективи функціонування фінансової системи національних економік.
2. Вектори розвитку банківської системи та фондового ринку.
3. Управління підприємствами реального сектору економіки.
4. Розвиток страхового ринку: інтеграційні та глобалізаційні аспекти.
5. Фінансово-економічне забезпечення сталого розвитку аграрної сфери.
6. Цифрова трансформація фінансового сектору

Учасники конференції:

Batumi Shota Rustaveli State University, Georgia

State Agrarian University of Moldova, Moldova

SGH Warsaw School of Economics, Poland

Universitat Jaume I, Castelló de la Plana, Spain

University of Cordoba, Spain

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

Державний торговельно-економічний університет

Державний податковий університет

Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Запорізький національний університет
Західноукраїнський національний університет
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Одеський національний економічний університет
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного
Українська державна інженерно-педагогічна академія
Український державний університет науки і технологій
Сумський державний університет

Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції 4-5 березня 2024 р.: Дніпро : ДДАЕУ, 2024. 258 с.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Погляди, висловлені в публікаціях, є виключно позицією авторів. Відповідальність за науковий рівень публікацій, обґрунтованість висновків, достовірність результатів, наявність плагіату несуть автори.

КООРДИНАЦІЯ МОНЕТАРНОЇ ТА ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИК ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В. В. Коваленко, *д. е. н., професор,
професор кафедри банківської справи,
Одеський національний економічний
університет, м. Одеса, Україна*

Державне регулювання економічних процесів будь-якої країни світу повинно бути націлено на забезпечення економічного зростання. При цьому слід досягати зовнішньої та внутрішньої рівноваги, яка виступає проблемним питанням саме макроекономічного регулювання. Державне регулювання економікою після наслідків криз, які відбуваються як на макро-, так і мікроекономічних рівнях, зокрема подовжуючий воєнний стан в Україні, може бути ефективним та дієвим лише в разі узгодженості монетарної та фіскальної політик. Проблема ускладнюється тим, що між цими двома політиками може існувати обернений зв'язок, а також вони можуть суперечити одна одній.

Крім того, однією з характерних рис функціонування сучасних фінансових систем країн світу в період кризи було розроблення антикризових програм на підставі координації монетарної та фіскальної політик шляхом їх узгодження та використання спільних інструментів і методів. Для України, у сучасних умовах розбалансування макроекономічної рівноваги, зазначена проблема набуває посиленої актуальності та уваги.

На сьогодні, вплив монетарних та фіскальних інструментів на економічне зростання в Україні відбувається через середньозважені ставки за інструментами НБУ, які впливають у більшій мірі у монетарній складовій координації, система управління внутрішнім державним боргом – у фіскальній складовій. Дискусійним питанням на сьогодні залишається участь монетарних органів влади в управлінні внутрішнім боргом, тобто узгодження з фіскальною політикою.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про Національний банк України», НБУ, «...виконує операції по обслуговуванню державного боргу, пов'язані із розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходу за ними» [1]. У статті 54 цього ж Закону «Заборона надання кредитів державі», відзначено, що «...Національний банк України не має права надавати кредити в національній та іноземній валюті, як прямо, так і опосередковано через державну установу, іншу юридичну особу, майно якої перебуває у державній власності, на фінансування Державного бюджету

України» [1]. Проте, якщо розглядати динаміку нарощування портфелю ОВДП НБУ та банками, то можна констатувати факт викупу ОВДП, що є за своєю економічною сутністю монетарним фінансуванням дефіциту державного бюджету.

Продовжуючи дискусію про непряме фінансування НБУ державного боргу, слід звернути увагу на частку ОВДП у вітчизняних банків з державною часткою, що створює додаткове джерело виникнення системного ризику як для банківської системи, так і для економіки в цілому. Тобто, відбувається накопичення такого джерела системного ризику як концентрація експозицій: 74,28 % від загального портфеля ОВДП по банкам сконцентровано в державних банках, які є системно важливими. Зазначене свідчить про те, що у випадку суверенного дефолту в Україні, державні банки з високою ймовірністю можуть виявитися неплатоспроможними, що теоретично призведе до зростання витрат та, у кінцевому підсумку, може призвести до глибокої економічної кризи.

На процес координації монетарної та фіскальної політик впливає стан економіки України під час війни. За оцінками НБУ, у січні 2024 р. індекс очікувань ділової активності знизився до 41 % у порівнянні з 45,7 % у грудні 2023р. Зазначене свідчить про те, що серед опитаних бізнесів переважають негативні очікування, на що вплинуло інтенсивність бойових дій, невизначеність щодо строків та обсягів надання зовнішньої фінансової допомоги, блокада західних кордонів, зростання виробничих витрат на посилення кіберзахисту, брак кваліфікованих кадрів. Зміна очікувань бізнесу є важливим суб'єктивним показником стану економіки, що свідчить про поступове відновлення активності чи, навпаки, погіршення ситуації.

У січні 2024 р. України отримала 390 млн дол США зовнішнього фінансування від Японії, з них 90 млн дол США – грант, решта – кредит. Основним джерелом додаткового фінансування потреб державного бюджету були продані державні облігації. З 24 січня 2022 року по 31 травня 2023 року США надали близько 71 мільярда євро двосторонньої фінансової, гуманітарної та військової допомоги Україні з огляду на російське вторгнення, яке почалося в лютому 2022 року. Другим за значенням зобов'язанням було зафіксовано від інституцій Європейського Союзу (ЄС), таких як Комісія та Рада ЄС, на рівні приблизно 35 мільярдів євро [2].

У підсумку, спираючись на результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що попри складну політичну та економічну ситуацію в Україні, слід зосередитися на питаннях удосконалення координації монетарної та фіскальної політик. Зокрема, потребує вирішення питання щодо вагомого

внеску монетарних органів влади у фінансуванні дефіциту державного бюджету через викуп ними ОВДП. Дана ситуація в Україні спостерігається не одно десятиріччя, що в кінцевому підсумку порушує принципи незалежності у прийнятті рішень НБУ. За необхідне є посилення ролі макропруденційної політики у координації монетарної та фіскальної політик, однією із цілей якої є протистояння виникненню системної кризи. Забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності. Зазначене неможливо без чітко виробленої стратегії координації, яка б ґрунтувалася на чітко визначених цілях, поставлених завданнях на підставі обраних методів та інструментів їх досягнення.

Література:

1. Про Національний банк України: Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 20.05.1999. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.
2. Official website of Statista (2024). URL: <https://www.statista.com/statistics/1303432/total-bilateral-aid-to-ukraine/>.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Д. Г. Ковальов, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Науковий керівник – Г. Є. Павлова, д. е. н., професор, декан факультету обліку і фінансів, професор кафедри обліку, оподаткування, управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Поняття фінансової безпеки є комплексним і передбачає численні визначення її економічного змісту та структурних складових. У більшості випадків компонентами фінансової безпеки, пов'язаної з державою, є бюджетна безпека, боргова безпека, монетарна (монетарна) безпека, валютна безпека, інвестиційна безпека, банківська безпека та небанківський сектор (фінансова безпека страхового та фондового ринків). Ці компоненти розрізняють [2].